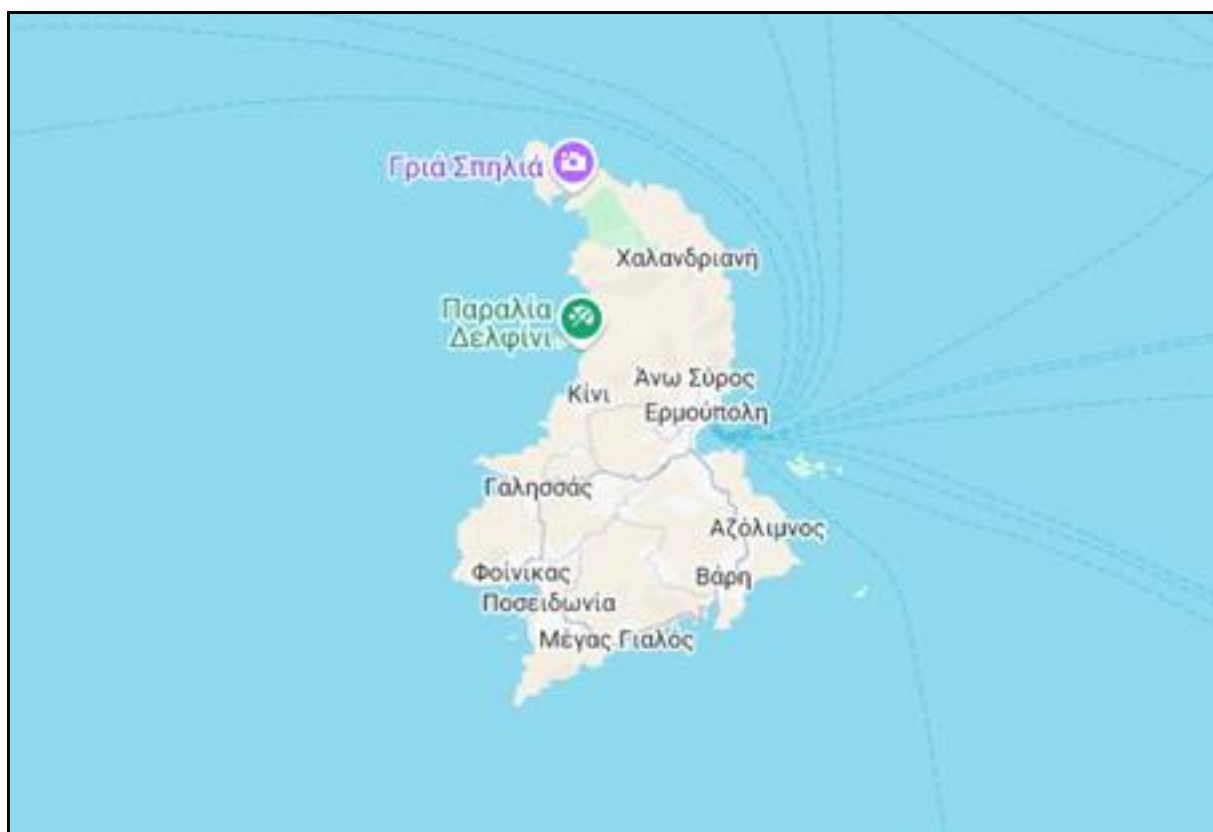

Τάσος Ανθουλιάς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΡΟΥ

Από τους αρχαίους χρόνους
ως το 2020 μ.Χ.

Η Σύρος είναι ένα νησί των Κυκλάδων.
Πρωτεύουσα της Σύρου είναι η Ερμούπολη,
η οποία είναι και πρωτεύουσα του Νομού Κυκλάδων
καθώς και έδρα της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Η Σύρος είχε κατοικηθεί ήδη από τους προϊστορικούς χρόνους (3η χιλιετία π.Χ.), όπως αποδεικνύουν ευρήματα στις περιοχές Καστρί και Χαλανδριανή. Στο Καστρί βρέθηκε οχυρωμένος οικισμός με σημαντική αστική και εμπορική δραστηριότητα.

Στη Χαλανδριανή βρέθηκαν περισσότεροι από 600 τάφοι με κτερίσματα. Ορισμένα ευρήματα πείθουν για την ύπαρξη εργαστηρίων μεταλλοτεχνίας και μαρτυρούν για τις σχέσεις της Σύρου με τα παράλια της Μικράς Ασίας την εποχή εκείνη.

Στη διάρκεια της 2ης χιλιετίας π.Χ. η Σύρος φαίνεται ότι πέρασε διαδοχικά υπό τον έλεγχο της Μινωικής Κρήτης, των Μυκηνών και τέλος, στις αρχές της 1ης χιλιετίας π.Χ., των Ιώνων. Ίχνη οικισμών του 7ου αιώνα π.Χ. βρέθηκαν στον λόφο της Αγίας Πακούς στον Γαλησσά καθώς και στα δυτικά της Ερμούπολης.

Τον 6ο αιώνα π.Χ., όταν η Σύρος είχε καταληφθεί από τους Σάμιους, γεννήθηκε στο νησί ο φυσικός φιλόσοφος Φερεκύδης, που αργότερα εγκαταστάθηκε στη Σάμο και υπήρξε δάσκαλος του Πυθαγόρα. Θεωρείται εφευρέτης του ηλιοτροπίου, του πρώτου ηλιακού ρολογιού. Το όνομά του έχει δοθεί σε δύο σπήλαια του νησιού.

Την εποχή του κλασικού κόσμου η Σύρος εντάχθηκε στη Συμμαχία της Δήλου. Μετά τη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.) οι Κυκλάδες υποτάχθηκαν στους Μακεδόνες. Η ανάκαμψη της Σύρου εντοπίζεται στους ελληνιστικούς χρόνους, οπότε βρέθηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα πιθανόν από ναό αφιερωμένο στους Καβείρους.

Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους (184 π.Χ. - 324 μ.Χ.), η πρωτεύουσα της Σύρου βρισκόταν στη θέση της σημερινής Ερμούπολης. Τα λείψανα της πρωτεύουσας και τα νομίσματα της Σύρου μαρτυρούν ανάπτυξη. Κυκλοφορία χάλκινων νομισμάτων εντοπίζεται στο νησί από τον 3ο αιώνα π.Χ., ενώ είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα η

κοπή αργυρών νομισμάτων τον 2ο αιώνα π.Χ.

Ο Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας το 338 π.Χ. έγινε Κύριος σε ολόκληρη την Ελλάδα και τις Κυκλάδες. Και το 197 π.Χ. η Σύρος και ολόκληρη η Ελλάδα πέρασε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και στη συνέχεια στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Στη Σύρο βρίσκονται βυζαντινές εκκλησίες και μοναστήρια.

Με την επικράτηση των Βενετών στο Αιγαίο δημιουργήθηκε ο πρώτος αξιόλογος οικισμός, η Άνω Σύρος, οι κάτοικοι της οποίας ασπάστηκαν τον Καθολικισμό, διατήρησαν όμως την ελληνική γλώσσα. Διατηρήθηκε επίσης μια μικρή ενορία ορθοδόξων, του Αγίου Νικολάου «του Φτωχού».

Η κατάσταση διατηρήθηκε ως το 1579, όταν ο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα κατέλαβε το νησί. Όμως, ο σουλτάνος Μουράτ ο Γ΄ συμφώνησε με τους συριανούς άρχοντες στην παραχώρηση μιας σειράς προνομίων (όπως χαμηλότερη φορολόγηση, απαγόρευση της εγκατάστασης γενιτσάρων και θρησκευτική ελευθερία) που επρόκειτο να συμβάλουν καθοριστικά στο μέλλον του νησιού. Καπουτσίνοι μοναχοί (1635)

και έπειτα Ιησουίτες (1744) εγκαταστάθηκαν στη Σύρο τους επόμενους αιώνες. Στη φωτογραφία Καθολική εκκλησία στην Άνω Σύρο.

Με το ξέσπασμα της ελληνικής επανάστασης το 1821, οι Συριανοί κράτησαν ουδέτερη στάση. Η καταστροφή όμως της Χίου το 1822, αλλά και οι διώξεις των Ελλήνων στη Σμύρνη, το Αϊβαλί, τη Ρόδο, τα Ψαρά και την Κάσο προκάλεσαν ένα μαζικό προσφυγικό κύμα στη Σύρο. Οι πρόσφυγες βρήκαν στη Σύρο σχετική ασφάλεια λόγω των προνομίων που είχαν παραχωρήσει οι Οθωμανοί στο νησί αλλά και φυσικά χαρίσματα, όπως το μεγάλο και ασφαλές από τους ανέμους λιμάνι.

Εκείνη την περίοδο, ορισμένοι εύποροι Συριανοί έχτισαν τα πρώτα σπίτια εκεί που σήμερα βρίσκεται η Ερμούπολη. Οι πρόσφυγες, που δεν θεώρησαν εξαρχής μόνιμη τη διαμονή τους στο νησί, εγκαταστάθηκαν σε σκηνές και ξύλινα παραπήγματα. Ωστόσο, το 1824 έχτισαν την πρώτη εκκλησία (τη Μεταμόρφωση του Σωτήρος), λιθόκτιστες οικοδομές στα πιο στέρεα σημεία του εδάφους, ενώ τα σπίτια άρχισαν να

σκαρφαλώνουν στις πλαγιές οργανώνοντας τις συνοικίες των συντοπιτών (Βροντάδο, Ψαριανά, Υδραίικα).

Ήδη το 1828 οι κάτοικοι της Ερμούπολης ανέρχονταν σε 14.000 περίπου συνθέτοντας το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας, ενώ πολύ γρήγορα η Ερμούπολη έγινε το μεγαλύτερο βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο της ελεύθερης Ελλάδας, φτάνοντας το 1850 τους 20.000 κατοίκους. Μαζί με το εμπόριο αναπτύχθηκαν οι βιοτεχνίες, η ναυτιλία, η ναυσιπλοΐα, η οικοδομική και τα δημόσια έργα. Το Συριανό ναυπηγείο πρωτοστάτησε στην ανασυγκρότηση του ελληνικού εμπορικού στόλου, που είχε καταστραφεί κατά τον πόλεμο.

Μεταξύ 1822 και 1865, η Ερμούπολη ξαναχτίστηκε σε νεοκλασικό ρυθμό, συγχωνεύοντας τον ελληνικό κλασικισμό με στοιχεία της Αναγέννησης. Οι Ευρωπαίοι αρχιτέκτονες (κυρίως Γερμανοί και Ιταλοί) αλλά και Έλληνες που συμμετείχαν στον σχεδιασμό της Ερμούπολης σεβάστηκαν την κλασική και αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική και την εναρμόνισαν με τον ρομαντισμό της Δύσης. Η

ακμή της Σύρου συνδέθηκε με την ανάπτυξη της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Ο εξελικτικός κύκλος ολοκληρώθηκε με τη δημιουργία των πρώτων βιομηχανικών μονάδων κατά τη δεκαετία 1860-1870.

Το ιστορικό 1ο Γυμνάσιο Ερμούπολης με πρώτο γυμνασιάρχη τον Νεόφυτο Βάμβια κτίστηκε χάρη στις εισφορές των πλουσιότερων αστών και εγκαινιάστηκε το 1833. Ο Νεόφυτος Βάμβας υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες λόγιους και είναι ένας από τους λεγόμενους «Δασκάλους του Γένους», εκπρόσωπος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Είχε την πεποίθηση ότι η Αγία Γραφή έπρεπε να μεταφραστεί στη

καθομιλουμένη, για να γίνει κτήμα του λαού.

Το Θέατρο Απόλλων λειτούργησε το 1864 φιλοξενώντας δεκάδες παραστάσεις ελληνικών και ξένων θιάσων κάθε χρόνο.

Το Νεώριο Σύρου είναι ναυπηγείο που λειτουργεί από το 1861 στο νησί της Σύρου με μεγάλη ιστορία στον ναυπηγικό τομέα των κατασκευών, των επισκευών και των αναβαθμίσεων πλοίων.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 έφθασαν στο νησί πολλοί Έλληνες Μικρασιάτες πρόσφυγες, από διάφορα μέρη της Μικράς Ασίας. Η πιο καίρια περίοδος για την παρακμή της Σύρου ήταν η κατοχή στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Κατά τον χειμώνα του 1941-42 χιλιάδες Συριανοί πέθαναν από την πείνα και τις κακουχίες, ενώ συγκλονιστικές περιγραφές από επιζώντες μιλούν για τα κάρα που περνούσαν από τις λαϊκές συνοικίες της Ερμούπολης για να μαζέψουν τους νεκρούς και να τους μεταφέρουν στους ομαδικούς τάφους γύρω από το νεκροταφείο.

Μετά το 1990 μια νέα ανθηρή περίοδος ξεκινούσε για το νησί. Η Ερμούπολη κατέκτησε αυξημένη τουριστική κίνηση, κυρίως εσωτερικής προέλευσης. Απέκτησε τη φήμη μιας πόλης - ζωντανού μουσείου χάρη στα εκατοντάδες αρχοντικά ιδιωτικά και δημόσια κτίρια και πλατείες, ενώ ανάλογη ανάπτυξη γνώρισαν και οι μικροί παραθαλάσσιοι οικισμοί του νησιού.

Το πιο φημισμένο προϊόν που παράγεται στο νησί είναι το συριανό λουκούμι. Η τέχνη της παρασκευής του έφτασε στη Σύρο με τους πρώτους πρόσφυγες από τη Χίο,

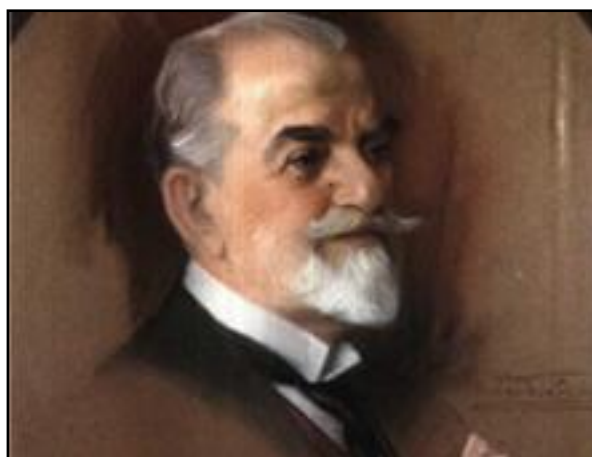

Ο Δημήτριος Βικέλας (1835 - 1908) γεννήθηκε στην Ερμούπολη και ήταν λόγιος, ποιητής και πεζογράφος. Είναι επίσης γνωστός για τη συμμετοχή του στην επιτροπή διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 1896. Μάλιστα ήταν και ο πρώτος πρόεδρος της ΔΟΕ.

Ο Εμμανουήλ Ροΐδης (1836 - 1904) γεννήθηκε στην Ερμούπολη και ήταν σημαντικός Έλληνας λογοτέχνης και δοκιμιογράφος. Θεωρείται ένας από τους πιο πνευματώδεις συγγραφείς που παρουσιάστηκαν στα ελληνικά γράμματα, ενώ το έργο του καλύπτει πολλά διαφορετικά είδη, όπως το μυθιστόρημα, το διήγημα, τις κριτικές μελέτες, κείμενα πολιτικού περιεχομένου, μεταφράσεις και χρονογραφήματα.

Ο Εμμανουήλ Μπενάκης (1843 - 1929) γεννήθηκε στην Ερμούπολη και ήταν Έλληνας επιχειρηματίας και πολιτικός που διετέλεσε βουλευτής, υπουργός και δήμαρχος Αθηναίων. Πραγματοποίησε σημαντικό φιλανθρωπικό έργο ενώ δώρισε σημαντικά ποσά για την ίδρυση κοινωφελών ιδρυμάτων. Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Παύλος Κουντουριώτης, τον ανακήρυξε Εθνικό Ευεργέτη.

Ο Γεώργιος Σουρής (1853 - 1919) γεννήθηκε στην Ερμούπολη και ήταν Έλληνας σατιρικός ποιητής, ένας από τους σπουδαιότερους της νεότερης Ελλάδας, έχοντας χαρακτηριστεί «σύγχρονος Αριστοφάνης». «Ο Ρωμηός» (με υπότιτλο «Εφημερίς που την γράφει ο Σουρής») ήταν έμμετρη εβδομαδιαία σατιρική εφημερίδα που κυκλοφόρησε επί 30 χρόνια.

Ο Μάρκος Βαμβακάρης (1905 - 1972) γεννήθηκε στον Δανακό Σύρου και ήταν Έλληνας τραγουδιστής, συνθέτης, στιχουργός και οργανοπαίκτης, ιδιαίτερα σημαντικός μουσικός του ρεμπέτικου τραγουδιού. Θεωρείται ο «Πατριάρχης» του ρεμπέτικου, καθώς έκανε γνωστό το είδος λόγω της μεγάλης επιτυχίας που είχαν τα δισκογραφημένα τραγούδια του.

Ο Μάνος Ελευθερίου (1938 - 2018) γεννήθηκε στην Ερμούπολη και ήταν Έλληνας ποιητής, στιχουργός και πεζογράφος. Έχει γράψει ποιητικές συλλογές, διηγήματα, μία νουβέλα, δύο μυθιστορήματα και περισσότερα από 400 τραγούδια. Παράλληλα εργάστηκε ως αρθρογράφος, επιμελητής εκδόσεων, εικονογράφος και ραδιοφωνικός παραγωγός.

